

Samen buurten, samen binden

Impressie wijktoer

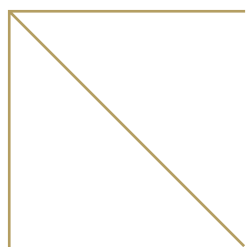

Samen buurten, samen binden

Impressie wijktoer

Inhoudsopgave

Inleiding	05
Portretten bewoners	06, 07, 14, 15, 16, 17, 28, 29, 30, 31, 34, 35
Mensen bereiken, midden in de wijken	09
Benut kracht bewoners	11
Nog beter samenwerken	13
Wonen	18
Werken	20
Leren	22
Sociale cohesie en integratie	24
Veiligheid	26
Volgens Vogelaar: 'De kracht van bewoners motiveert mij'	32
Colofon	36

Inleiding

Onder het motto ‘Samen buurten, samen binden’ bezocht minister Ella Vogelaar van 26 maart tot 27 juni veertig aandachtswijken in Nederland. Haar doel was om écht met de mensen en organisaties te spreken die midden in de wijken staan. Om ervaringen te delen, te discussiëren, voeling te krijgen met wat er leeft en vooral om naar de bewoners in de verschillende buurten te luisteren. Want alleen door contact te krijgen met deze mensen en met wat hen beweegt, kan het kabinet samen met de gemeenten en maatschappelijke organisaties de komende vier jaar een koers kiezen die bewoners werkelijk recht doet.

De wijkentour ‘Samen buurten, samen binden’ heeft geresulteerd in een actieplan waarin de ervaringen van minister Vogelaar zijn weergegeven, inclusief een opsomming van de lessen die daaruit kunnen worden getrokken. Dit boekje geeft de hoofdlijn van deze feitelijke opbrengst weer, maar wil daarbij ook een andere dimensie van de ontmoetingen weerspiegelen. Want formele conclusies zijn leerzaam en nuttig, maar winnen aan betekenis als ook de menselijke beelden en verhalen die hierachter zitten tot leven komen. In deze impressie van de wijkentour vindt u daarom ook foto’s die de buurten in beeld brengen en getuigenissen van de

van de mensen die de minister heeft mogen ontmoeten. Tezamen schetsen ze de veelkleurige dagelijkse werkelijkheid in de wijken, die de minister ook de komende jaren steeds zal blijven opzoeken. Een werkelijkheid die doorspekt is van problemen die niet onderschat mogen worden, maar die ook rijk is aan kansen en mogelijkheden. Want als er één ding is wat minister Vogelaar heeft meegekregen, dan is het wel het besef van de geweldige kracht die er bij veel bewoners en organisaties aanwezig is. Het is die gedrevenheid en passie van mensen, die de motor moet zijn om de problemen in de Nederlandse wijken samen het hoofd te bieden.

Deze impressie is bedoeld voor bestuurders, politici, professionals en bewoners die betrokken zijn bij, of geïnteresseerd zijn in de ontwikkeling van de aandachtswijken in Nederland. Om hen, net als de minister, te laten raken door de mensen áchter de problemen, cijfers en beleidsdoelen. Om wie wil werken aan de kracht van de wijken, te prikkelen, verleiden en motiveren om, bij welke beslissing dan ook, steeds even terug te kunnen gaan naar degenen om wie het uiteindelijk gaat: de mensen in de wijken. “Zeker, wij hebben flinke problemen, maar geef ons niet steeds het stempel ‘probleemwijk’. Dat doet geen recht aan de inzet van iedereen die deze wijk de goede kant op wil helpen.” Het is één van de geluiden die minister Vogelaar heeft gehoord én verstaan. Uit respect voor die bewoners spreekt zij niet meer over probleem- maar over aandachtswijken.

Wees ook een goede verstaander en doe uw voordeel met de conclusies, verhalen en beelden die deze impressie van de wijkentour schetst!

‘Nu probeer ik andere vrouwen te overtuigen’

Grace had nog nooit buitenshuis gewerkt sinds ze twintig jaar geleden naar Nederland kwam. Toen de sociale dienst haar aanmoedigde om een baan of vrijwilligerswerk te zoeken, raakte ze eerst in paniek. Hoe moest dat dan met haar kinderen? En ze had nooit een vak geleerd, kon ze eigenlijk wel werken? Toen er een vrijwilliger gevraagd werd bij buurthuis de Lely, waar ze altijd met de kinderen kwam, durfde ze de sprong toch te wagen. Daar is ze nu nog blij om!

Grace: ‘Als ik nu terugkijk, snap ik niet hoe ik het uithield met alleen het huishouden. Toch weet ik nog heel goed dat ik het doodeng vond om te gaan werken. Het scheelde dat ik aan de slag kon op een plek die ik al een beetje kende. En de mensen daar hebben me ontzettend goed gesteund en aangemoedigd. Daar denk

ik nog vaak aan als ik nu vrijwilligers opleid. Zelf heb ik sinds vorig jaar een betaalde baan en geef ik zelf leiding in de Lely. Nu probeer ik alle vrouwen die nog thuis zitten te overtuigen van hoe leuk en goed het is om te werken. Gewoon iedere dag mensen ontmoeten, aandacht hebben voor elkaar, van elkaar leren en plezier maken. Ik wil het voor geen goud meer missen. Ben dankbaar én trots dat het gelukt is. Ik zal nooit onderschatten hoe groot de sprong naar werk voor veel vrouwen is, maar ik weet ook hoe groot de voldoening is als je goed landt!’

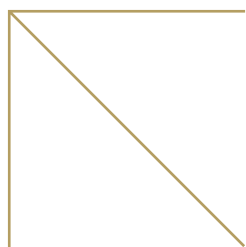
‘Sommige mensen willen gewoon geen poot verzetten’

Het lijkt alsof dit straatje hier niet hoort. Alsof ze hier op een eiland wonen tussen de naastgelegen buurtjes. Vlakbij maar toch afgelegen. De bewoners zoeken geen aansluiting bij de mensen verderop. De minister wordt ‘gedoogd’ en getrakteerd op een waterval aan klachten over hoe ‘ze’ er hier en zootje van maken. Op haar vraag wat deze mensen er zélf aan doen om de rotzooi op te ruimen, blijft het iets te lang stil. Dorien van het opbouwwerk wordt er soms moedeloos van. ‘Sommige mensen willen gewoon geen poot verzetten.’

Dorien: ‘Moet je dat bankstel nou zien liggen. De veren springen eruit, de schimmel staat erop. Die hebben ze hier gewoon uit hun huis gegoooid, waarschijnlijk toen ze zelf een nieuwe hebben gekocht. En dan klagen ze dat het hier zo vies is en dat hun kinderen

nergens kunnen voetballen. Ik heb al een aantal keer voorzichtig contact met ze gezocht om ook in dit straatje een buurtgroepje op te richten en samen een plan te maken. Want als je meedenkt, initiatief neemt en de gemeente duidelijk maakt wat je wilt, kun je hier best wat voor elkaar krijgen. Maar deze mensen, sorry dat ik het zeg, zijn vooral aan het wijzen naar hoe slecht alles geregeld is, zonder dat ze eens zelf bedenken dat ze iets kunnen dóen en verantwoordelijkheid kunnen nemen voor hun eigen buurt. Ik wou dat we meer wettelijke mogelijkheden hadden om deze mensen te dwingen zelf hun handen uit de mouwen te steken. Deze situatie is ronduit frustrerend, voor ons als professionals maar ook voor de mensen in de straten hierom heen. Die ondervinden veel overlast van deze groep.’

Mensen bereiken, midden in de wijken

Met haar wijktoer langs veertig aandachts- wijken wilde de minister voor Wonen, Wijken en Integratie kennis opdoen over de problemen en kansen in de wijken, inspiratie krijgen voor een creatieve aanpak en ideeën vinden voor originele oplossingen op het gebied van wonen, werken, leren, integreren en veiligheid. De toer was er op gericht om écht in gesprek te raken met bewoners en organisaties die midden in de wijken staan. Daarom was het programma grotendeels besloten: de pers kreeg per bezoek slechts één keer de mogelijkheid om vragen te stellen en foto's te maken. Op scholen sprak de minister met docenten en leerlingen, ze overnachtte een aantal keer in de wijken, fietste langs de speeltuinen, stapte winkels binnen en schoof 's avonds bij de mensen aan tafel.

Maak duidelijk keuzes, stel prioriteiten

De vele gesprekken en discussies hebben geleid tot een groot aantal concrete leerpunten en conclusies. Deze zijn verwoord in een actieplan dat het kabinet de komende vier jaar samen met bewoners, gemeenten en organisaties in de wijken gaat uitvoeren. Onderdeel van dit actieplan is dat gemeenten en aandachtswijken zelf ook met een plan van aanpak moeten komen. Namens het kabinet vraagt de minister de gemeenten hierin te

beschrijven waar de prioriteiten in de aanpak van de komende jaren moeten liggen en welke aanpak ze hierbij voor ogen hebben. De opdracht is om duidelijke keuzes te maken, helder doelen te verwoorden en om er geen 'papierwinkel van projecten' van te maken. Naast een hoofdlijn voor de aanpak, verwacht het kabinet wel duidelijke doelen en afspraken. De opdracht in de richting van de wijken is om niet alleen na te denken over de financiële investeringen die nodig zijn, maar ook om aan te geven waar de processen, regels en financieringsmethodieken verbeterd moeten worden om meer resultaten te boeken. Het kan hier zowel gaan om regels op lokaal- als op rijksniveau.

Toer is geen eenmalige actie

Minister Vogelaar heeft de wijken toegezegd dat deze toer geen eenmalige actie is. In de komende jaren zal zij, iedere wijk tenminste éénmaal per jaar bezoeken. Om daadwerkelijk contact te houden met de bewoners en bestuurders in de wijken en om persoonlijk op de hoogte te blijven van de vorderingen en de inzet.

Benut kracht bewoners

De mensen in de aandachtswijken worden gekenmerkt door een grote diversiteit aan culturen, levensbeschouwingen en opvattingen. Maar door al deze diversiteit heen zijn er gemeenschappelijke belangen: de vrijheid om het leven naar eigen voorkeur in te richten, een veilige omgeving, een woning die past bij de woonwensen, een omgeving waar kinderen onbelemmerd kunnen opgroeien en werk dat past bij eigen voorkeuren en capaciteiten. Die belangen kunnen de basis zijn om samen te werken aan de aanpak van de wijk. Bewoners mogen daarbij ook op de eigen verantwoordelijkheid worden aangesproken.

Inzet met passie voor de wijk

Tijdens de wijktoer bleek duidelijk dat er overal bewoners zijn die zich met passie willen inzetten voor hun wijk: bewonersgroepen die met de corporatie om de tafel gaan om de sloopplannen voor de wijk te bespreken, jongeren die zelf een plan voor een buurthuis bij de gemeente neerleggen, burens die elkaar taalles geven, ouders die zich inzetten voor beter gemengd onderwijs, ouderen die van jongeren computerles krijgen en bewoners die zelf wat maken van de buitenruimte in hun buurt. Uiteraard geldt die positieve houding niet in dezelfde mate voor alle bewoners. Er zijn ook passief ingestelde groepen die van 'de overheid' en 'de organisaties' verwachten alle zaken voor hen te regelen. Het is de minister

opgevallen dat er duidelijk van meer betrokkenheid sprake is in die wijken waar met de inzet en ideeën van actieve bewoners daadwerkelijk iets wordt gedaan. Gemeenten, woningcorporaties en professionals zouden deze constatering ter harte moeten nemen.

Betrek bewoners bij probleemanalyse

Het in een vroeg stadium betrekken van bewoners, ook van degene met een niet-westerse achtergrond, bij planvorming en uitvoering is niet alleen goed voor het draagvlak van maatregelen. Er wordt ook een beter beeld verkregen van wat er leeft in de buurt en de aanpak sluit beter aan bij de wensen en behoeften van de burger. Bovendien draagt burgerparticipatie bij aan de sociale samenhang en interetnische relaties in een wijk. Actieve betrokkenheid van bewoners leidt ertoe, dat zij de buurt weer als iets van henzelf ervaren. Ruimte voor bewonersinitiatieven en bewoners medeverantwoordelijk maken voor de leefkwaliteit en omgangsvormen in de wijk werkt daardoor zeer positief. Vanuit die visie vraagt het kabinet gemeenten om de burgers nadrukkelijk te betrekken bij de probleemanalyse en bij het opstellen en uitvoeren van het wijkactieplan. Ook vraagt het kabinet de gemeenten om in hun actieplannen ruimte te maken voor wijkbudgetten zodat bewoners de middelen hebben om ideeën en initiatieven te realiseren.

Nog beter samenwerken

In de veertig aandachtswijken wordt met grote inzet gewerkt om de negatieve spiraal te doorbreken. De wijze waarop dit gebeurt, kent in iedere wijk haar eigen dynamiek. Toch is de constatering gerechtvaardigd dat de samenwerking tussen de verschillende partijen nog beter kan. Want ondanks de goede wil van de professionals, blijkt uit de resultaten in de praktijk dat een deel van de inzet onvoldoende of slechts tijdelijk effect sorteert. De belangrijkste kritiek van bewoners, maar ook vanuit organisaties zelf, is dat instanties niet goed genoeg van elkaars activiteiten op de hoogte zijn. Daarbij is er vaak sprake van gecompliceerde regelgeving en zijn er teveel geormerkte geldstromen. Zowel de lokale als de rijksoverheid moeten zich inzetten om een slag te maken richting minder bureaucratie. Er moet meer budgetvrijheid en verantwoordelijkheid komen te liggen bij de mensen die dicht bij de praktijk staan.

Zaken in samenhang benaderen

De roep om te komen tot een verbeterde integrale aanpak is sterk hoorbaar. Problemen als werkloosheid, schulden, gebrekkige integratie, taalachterstanden, schooluitval en criminaliteit moeten in samenhang worden aangepakt. Je kunt een leerling niet motiveren naar school te gaan en beter de taal te leren als deze thuis niet wordt gestimuleerd om huiswerk te maken of de taal te spreken. En je kunt wel willen dat mensen een baan vinden, maar

als ze grote persoonlijke problemen hebben, zul je dat ook moeten aanpakken. De bewoners, met al hun potenties en belemmeringen, moeten leidend zijn voor de wijze waarop hulpverlening, onderwijs, welzijnswerk, corporaties en andere maatschappelijke partijen hun werk doen. Daarbij moeten deelbelangen ondergeschikt worden gemaakt aan gezamenlijke doelen. Door écht te redeneren vanuit de mensen en niet vanuit de eigen agenda's.

Spreek af wie de regie heeft

Zo zijn er gemeenten waar tientallen organisaties zich op één of andere manier met jeugd bezig houden, maar waar niemand een beeld kan schetsen van waar een jongere nu exact op kan rekenen. Die ontbrekende regiefunctie kwam regelmatig tijdens de wijktoer naar voren. Als 'iedereen een beetje verantwoordelijk is', bestaat het gevaar dat niemand die verantwoordelijkheid voelt en neemt. Een andere vaak gehoorde ergernis, is de doorgeschoten projectcultuur in de wijken. Gebonden door de vele bureaucratische regels, de financieringstructuur of de eigen projectmatige manier van denken, worden initiatieven te vaak gestopt op het moment dat ze net tot goede resultaten gaan leiden. Vervolgens wordt er weer een nieuw project gestart waarbij de lessen uit het vorige project niet effectief worden meegenomen. De uitdaging is om succesvolle initiatieven de komende periode te integreren in duurzaam beleid.

‘Vallen,
opstaan
en weer
vallen’

De eerste keer vond pastoor Boudewijn zwerver Karel slapend op de kerktrap. Toen hij wakker werd vroeg hij om geld voor een maaltijd. In de ontmoetingen die volgden, won de pastoor Karels vertrouwen en maakten ze samen een plan om van de schulden af te komen. Dat werkte, althans een tijdje...

Pastoor Boudewijn: ‘Ik schrok echt toen ik hem de eerste keer zag. Hij praatte amper, was broodmager en had misschien al drie dagen niet gegeten. Ik gaf hem te eten en wat geld voor de volgende dag en probeerde met hem in gesprek te komen. Hij had gokschulden en was uit zijn huis gezet. Samen hebben we een plan gemaakt om de schulden weg te werken en zijn leven weer een beetje op de rails te krijgen. Dat ging voor drie, vier maanden best goed. Zolang we samen een plan trokken

en ik Karel precies hielp bij wat hij wel en niet kon doen. Na een tijdje kwam hij minder vaak bij me, ik hoopte dat hij me niet meer nodig had. Totdat hij vorige week weer verwilderd voor de deur stond: hij had gedronken en gegokt. Alsof ik een vreselijk déjà vu beleefde. Ik was diep teleurgesteld. Als je het me eerlijk vraagt, denk ik dat sommige mensen blijvende aandacht nodig hebben. Die kunnen het leven niet zelf dragen, of in ieder geval niet volledig. Als hulpverleners dat niet onder ogen zien en hun aanbod daar niet op af stellen, dan zullen de zwakste mensen in onze maatschappij altijd blijven vallen, opstaan en weer vallen ben ik bang.’

‘Zelf blijf ik hier, ook al verdwijnt mijn wijk een beetje’

Trudie hoeft niet zo nodig op de voorgrond te treden. En met de minister praten vond ze al helemaal overdreven. ‘Ik doe toch gewoon wat ik doe?’, zegt ze als ze overgehaald wordt om toch iets te vertellen over hoe ze werkt met de mensen in het buurtgebouw. Eerst verlegen, daarna wat lossier geeft ze antwoord op de vragen van minister Vogelaar. ‘Hoe vaak ik hier ben? Eh, nou eigenlijk gewoon iedere dag.’

wend bent anders wordt. Dat gevoel hebben veel mensen en daar praten we met elkaar over. Zelf wil ik hier niet weg, ook al verdwijnt mijn wijk wel en beetje. Soms wilde ik dat ik in de toekomst kon kijken en beter zou begrijpen hoe het er hier straks uit gaat zien. Maar dat gevoel hou ik meestal een beetje voor mezelf, zeker als de vrouwen hier voorles komen. Ik merk toch dat ze vrolijk zijn als ik dat ook ben, begrijpt u? Ik vertrouw er maar op dat het uiteindelijk goed komt en probeer er zelf gewoon altijd te zijn.’

Trudie: ‘Wij maken hier kinderkleding met de vrouwen uit de buurt. Dat is gezellig en leerzaam want tijdens het werk praten we veel. Bijvoorbeeld over onze kinderen en de opvoeding, maar ook over taalles en cursussen om verder te komen. Er verandert veel in deze wijk, vooral nu er zo veel gesloopt wordt. Ik begrijp ergens wel dat dat goed is, maar het is ook best eng als alles waar je aan ge-

‘Zo zijn
de regels
nu eenmaal...’

Marosha en Gaby zaten samen op de inburgeringscursus. Ze hebben de smaak te pakken gekregen en willen graag meer dan alleen Nederlands leren. Met hun docente bespraken ze de mogelijkheden om een opleiding te gaan doen voor kapster, zodat ze later samen een eigen zaak kunnen starten. Gaby bleek in aanmerking te komen voor subsidie en kinderopvang omdat haar man werkloos is. Maar Marosha's man is chauffeur en heeft een beperkt inkomen. Docente Cora Bunt moet haar tot haar verdriet mededelen dat Marosha niet voor deze opleiding in aanmerking komt.

Bunt: ‘Voor mij is dit echt een schrijnend voorbeeld van hoe regels averechts kunnen werken. Marosha heeft zich ontwikkeld van een teruggetrokken en verlegen vrouw, tot iemand met zelfvertrouwen

en levenskracht. Iemand die er voor wil gaan en die, als we haar de kansen bieden, wat in onze maatschappij kan betekenen. Maar omdat ze net niet in alle hokjes van formulieren het juiste kruisje kan zetten omdat haar man niet werkloos is, valt ze buiten de boot. Ik heb haar dat met een brok in mijn keel moeten vertellen. Ze was echt uit het veld geslagen en vroeg wel drie keer aan me om het uit te leggen. Ik kwam niet verder dan de onzinnige waarheid: sorry, ‘zo zijn de regels hier nu eenmaal’. Maar dit kán niet en dit mág niet! Vrouwen met mogelijkheden en wilskracht moeten we helpen en stimuleren. Als het niet vanuit humane redenen is, dan wel om economische motieven. We kunnen deze mensen toch hartstikke goed op de arbeidsmarkt gebruiken?!’

‘Geef jongeren eens vertrouwen in plaats van commentaar’

Er was een tijd dat jongeren in deze buurt per definitie als probleemjongeren werden gezien: ze hingen rond in de straten en veroorzaakten veel overlast. Daar stond tegenover dat er voor de jongeren ook weinig te beleven was. Er was wel een oud buurthuis, maar dat was maar eens per week open. Bovendien hadden de jongeren weinig te zeggen over wat daar te doen was. Om het tij te keren, zijn de jongeren naar de gemeente gestapt met de vraag of ze hun buurthuis zelf mochten gaan runnen.

werden een beetje gek van het beschuldigende vingertje dat steeds onze kant uitwees. Daarom zijn we naar de gemeente gestapt met de mededeling dat we ons zelf wilden bewijzen. Als wij het buurthuis zelf mochten gaan beheren, zouden we zorgen dat de klachten afnamen. De gemeente heeft wel even getwijfeld maar ons het voordeel van de twijfel gegund. Nu runnen we het buurthuis al meer dan een jaar. Dat gaat echt te gek! We hebben ook de ouderen uit de wijk een paar keer uitgenodigd om samen activiteiten te doen. Zo leerden we deze mensen bijvoorbeeld dingen over de computer en het Internet. Ik geloof dat ze dat echt tof vonden. Als ik nou nog een tip mag geven voor andere buurten: geef die jongeren eens de kans om hun positieve kant te tonen. Je zal zien dat je beter een beetje vertrouwen kan geven dan alleen maar negatief commentaar.’

Joey: ‘Wij hadden vaak problemen met de ouderen in de buurt omdat we tot ’s avonds laat met onze scootertjes voor de hal van de flat stonden of door de straten scheurden. Ze vonden ons luidruchtig en vertelden de politie dat ze zich bedreigd voelden. Nu waren we heus wel eens aan het keten, maar we hebben die mensen nooit kwaad gedaan. We

Wonen

Over het thema wonen kaartten de betrokkenen in de wijken de navolgende zaken aan:

De fysieke herstructurering staat goed op de rails, maar is nog lang niet overal af.

Het vroegtijdig betrekken van bewoners bij herstructureringsprojecten lukt niet altijd voldoende. Hierdoor ontstaat er geen steun bij de bewoners en is er onvrede over zaken als sloop, renovatie en terugkeermogelijkheden.

De goedkope woningvoorraad heeft de afgelopen decennia gezorgd voor een instroom van laag opgeleide huishoudens, vaak met een niet-westerse achtergrond. Veel achterblijvers in de in de wijk hebben hun wijk zien veranderen en ervaren de nieuwe situatie als bedreigend. Ontmoetingen met andere bewoners nemen af.

Winkels en ondernemingen zijn moeizaam over de streep te trekken om zich daadwerkelijk in de wijken te vestigen of te blijven. Vooral als de draagkracht laag is kunnen winkels niet makkelijk overleven.

Er zijn vaak onvoldoende voorzieningen van slechte kwaliteit (scholen, multifunctionele wijk / servicecentra en culturele en sportcentra).

Een bredere inzet van corporaties begint op gang te komen, maar zou structureler van karakter moeten zijn. In sommige wijken zijn

daar al goede voorbeelden van.

Voor oudere mensen die gehecht zijn aan de wijk, omdat ze er al hun hele leven wonen, ontbreken geschikte (zorg)woningen.

Waar sprake is van langdurige leegstand, voorafgaand aan sloop en herstructurering, komt dit de leefbaarheid niet ten goede.

De inrichting van de openbare ruimte voldoet vaak niet, er zijn bijvoorbeeld te weinig sportveldjes, speelruimte en overige jongerenvoorzieningen.

De doorstroom in veel wijken is groot; mensen die het zich kunnen veroorloven verhuizen naar andere wijken, dit komt de sociale cohesie niet ten goede.

De wijk schoon houden; in veel wijken is sprake van vuil op straat, graffiti en slecht onderhoud van de openbare ruimte.

Het ontbreekt in een aantal wijken aan voldoende groen.

Over het thema werken kaartten de betrokkenen in de wijken de navolgende zaken aan:

Het ondernemerschap is de afgelopen jaren weliswaar toegenomen, maar de achterstand ten opzichte van andere wijken in de stad is nog niet ingelopen.

mogelijk zal zijn. Van deze groep moet geaccepteerd worden, dat het nemen van de eigen verantwoordelijkheid niet mogelijk is. Het is niet duidelijk hoe groot die groep is.

De vraag naar stageplaatsen sluit onvoldoende aan op het aanbod; met name allochtone jongeren ondervinden problemen vanwege (ervarings)discriminatie. Bij de zoektocht naar een stageplek worden leerlingen te vaak aan hun lot overgelaten. Schooluitval is het gevolg, waardoor men zonder diploma vervolgens ook geen werk vindt.

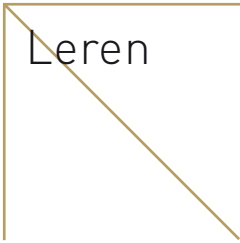
De aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt moet beter.

Individuele begeleiding, bijvoorbeeld door mentorschap en coaching, werkt en verdient meer navolging dan nu gebeurt.

Het werkloosheidspercentage in de wijken is zeer hoog. Werkloosheid wordt soms van generatie op generatie doorgegeven. Armoede en sociaal economische achterstand zijn (daardoor) hoog, wat vaak leidt tot sociale uitsluiting en ernstige schuldenproblematiek.

Er is een groep waarbij regulier werk nooit

Over het thema leren kaartten de betrokkenen in de wijken de navolgende zaken aan:

Het percentage schoolverlaters is zeer hoog.

Bij grote groepen is sprake van taalachterstand bij aanvang van de basisschool; er is sprake van segregatie in de voor/vroegvoorschoolse opvang, de peuteropvang, de kinderopvang en de basisschool.

Veel mensen uit de wijk die hoger op de maatschappelijke ladder staan doen hun kinderen buiten de buurt naar school daardoor ontstaat segregatie in het basisonderwijs. Gelukkig zijn er ook initiatieven van ouders om dit tegen te gaan.

Door hoge concentraties niet-westerse leerlingen in wijkscholen komen niet-westerse en autochtone leerlingen veel te weinig met elkaar in contact, waardoor er al vroeg in het bestaan van de kinderen etnische scheidslijnen ontstaan.

De fysieke staat van het gebouw belemmert soms het onderwijs; de huisvestingsnormen en budgetten zijn te beperkt om alle onderwijstaken goed te kunnen uitvoeren, met name om brede scholen vorm te kunnen geven.

Er is een schrijnend tekort aan voorzieningen, zowel gebouwen (ontmoetingsruim-

ten, sportaccommodaties speelruimte) als activiteiten (sport, spelen, muziek en dans) voor de jeugd. Daardoor gaat ook een kans op talentontwikkeling op deze gebieden verloren.

Het is moeilijk ouders bij de school te betrekken.

Het aanbod van jeugdzorg is te versnipperd en er bestaan wachtlijsten.

Sociale cohesie en integreren

Over het thema integreren kaartten de betrokkenen in de wijken de navolgende zaken aan:

Het aantal mensen dat met de inburgering start en het rendement van de inburgering blijven achter. De mogelijkheden en kansen die er zijn om inburgering en participatie op wijkniveau integraal aan te pakken, worden onvoldoende benut. Juist het schaalniveau van de wijk biedt daarvoor mogelijkheden.

Na de inburgering ontbreekt een vervolgtraject voor de inburgeraars, dat hun verdere ontplooiing en positie op de arbeidsmarkt kan versterken. Hier liggen juist grote kansen voor allochtone vrouwen.

Andere mogelijkheden om tot versterking van de integratie te komen worden onvoldoende benut. Bijvoorbeeld opvoedingsondersteuning, kennismakingsactiviteiten, culturele uitwisselingsprojecten, gecombineerde educatie voor ouders en kinderen, betrokkenheid van etnisch gemengde bewonersgroepen bij leefbaarheidinitiatieven in de wijk, integratie door sport, spel, cultuur en andere wijkactiviteiten.

In de aandachtswijken zijn verhoudingsgewijs veel minder mensen lid van een sportvereniging of deelnemer aan cultuuroefening en amateurkunst. "Natuurlijke" plekken voor ontmoeting tussen autochtonen en allochtonen zijn schaars.

Zelforganisaties die zeer goed weten wat er speelt onder de diverse groepen worden te weinig betrokken.

Over het thema veiligheid kaartten de betrokkenen in de wijken de navolgende zaken aan:

Wijkagenten vervullen een zeer positieve rol in verschillende wijken.

Wijkagenten zijn soms te weinig zichtbaar op straat aanwezig, deels omdat ze vaak ingezet worden voor andere politietaken, hetgeen leidt tot ontevredenheid bij bewoners. Daarnaast is er te weinig continuïteit en het verloop onder agenten en andere professionals is hoog, wat de band (kennen en gekend worden) met de bewoners niet ten goede komt.

Overlast van jongeren is groot, veroorzaakt door rondhangen, vernielingen, kleine criminaliteit en verslaafden.

In sommige wijken zijn veel winkels met een duistere achtergrond zoals belwinkels, kappers die niet knippen, etc.

Veel aandachtswijken kennen een wel erg naargeestige openbare ruimte en fysieke ingrepen om de veiligheid structureel te verbeteren zijn nodig.

Samenwerking en afstemming tussen politie, gemeente, corporatie, school en maatschappelijke organisaties moeten worden verbeterd zonder in eindeloze vergadersessies te vervallen. Veiligheid is vaak een subjectieve beleving, die in veel wijken aangetast wordt

door een gebrek aan sociale cohesie.

Het aanpakken veiligheid in de ene wijk leidt soms tot een verschuiving van de problematiek (bijv. overlast verslaafden) in aanpalende wijken (het waterbedeffect).

‘Sleutel
aan imago
technische
vakken!’

**Arie de Vos sleutel
al zijn hele leven aan
verwarmingsinstalla-
ties. Vroeger stonden
de jongens van de
technische school bij
hem in de rij om het
vak te leren. Maar
tot zijn grote verdriet
luikt het hem tegen-
woordig nog amper
om de interesse van
de jeugd te wekken.
Het is de hoogste
tijd dat er eens flink
aan het imago van de
technische beroepen
gesleuteld wordt!**

‘Als wij vroeger er-
gens binnen kwamen,
kregen we een kop
koffie en werden we
vriendelijk onthaald.
Maar als je tegen-
woordig met een
ketelpak binnenkomt,
wordt je met de nek
aan gekeken. Laatst
heb ik het zelfs mee-
gemaakt dat we niet
van de toiletten ge-
bruik mochten maken
in het gebouw waar
wij werkten. En dat
terwijl die toiletten
het zonder ons soort
werk niet eens zou-
den doen! Door het
negatieve beeld dat
mensen van techni-
sche vakken hebben

begrijp ik best dat
de jeugd niet staat
te springen om dit
werk te gaan doen.
Doodzonde, want
technisch werk is
echt niet zo simpel
en saai als mensen
denken. Integendeel,
je moet aardig wat in
huis hebben om een
vakman te worden en
kan er dan ook een
prima boterham mee
verdienen. Ik denk
dat we er met elkaar
voor moeten zorgen
dat we het imago van
technische beroepen
versterken zodat de
jeugd op het VMBO
niet automatisch voor
een administratieve of
commerciële richting
kiest.’

‘Ik weet hoe je in die val terecht komt’

Hij heeft jaren aan de andere kant van de lijn gestaan. Was niet bepaald bevriend met de agenten waarmee hij nu de wijk doorkruist. Afgaand op zijn uiterlijk (leren jackie, breedgeschouderd, stoppelbaardje), zou je hem nog steeds niet in een donker steegje willen tegenkomen. Totdat je met hem praat. Na zijn verhaal blijft er één woord hangen: respect.

van de afgrond staan, terug te duwen. Ik loop dagelijks door de wijk samen met de politie. Hoef sommige jongens alleen maar aan te kijken om meer gedaan te krijgen dan de agenten met duizend woorden kunnen. Deze kans om op straat te helpen, geeft mij het gevoel dat ik iemand ben. Het respect voor mezelf komt weer een beetje terug. Daardoor kan ik die jongens ook overtuigen dat het kán. Het lukt niet altijd, maar soms wel. Er zijn er al die net als ik helpen hier in de buurt. Het klinkt soms nog vreemd in mijn eigen oren, maar ik denk er over om verder te gaan bij de politie. Dat is goed voor mij en ik hoop ook voor mijn buurt!’

Rasheed: ‘Als ik terugkijk zie ik dat ik niet goed bezig was. Ik heb geen moorden gepleegd of zoiets hoor, wel veel fouten gemaakt. Da’s niet goed, maar ik weet wel heel goed hoe je in die val terecht komt. Hoe groot de verleiding van de straat is als school niet meer gaat en je vrienden aan je trekken. De verkeerde kant op, bedoel ik dan. Het is tof dat ik nu de kans krijg om van mijn fouten te leren. En om anderen, die nog op de rand

‘Deze plek
is écht
van ons
allemaal’

Hij lacht schamper als ik hem vraag van welke organisatie hij is. ‘Ik doe niet zo aan organisaties’, mompelt ‘ie terwijl hij zijn hamer aan een meisje geeft om de laatste spijkers in het kippenhok te jagen. Boer Theo is een bekende bij ambtenaren, wethouders en vooral bewoners. In het begin keken de bestuurders met enige scepsis naar zijn plannen met het vervuilde braakliggend terrein, maar inmiddels is iedereen trots op wat Theo samen met de buurt tot stand heeft gebracht.

Boer Theo: ‘Ik heb geen verstand van regels en bestemmingsplannen, wel van deze buurt en de mensen hier. Doodzonde vond ik het dat er hekken om het terrein werden gezet nadat de woningen gesloopt waren. Zeker omdat ik van mijn buurjongens wist dat ze nog geen meter hadden om te voetballen. Ik vroeg de gemeente of ik een clubhuisje mocht

neerzetten, om daar vanuit wat dingen te organiseren. Eerst wilden ze er weinig van weten, maar ze gaven me toch de kans en nu is dit stekkie het middelpunt van de buurt. Er kan hier veel, maar de voorwaarde is dat bewoners hun ideeën zelf moeten helpen uitvoeren. Dus als de kinderen kippen willen houden, moeten ze zelf een hok timmeren. Wil je voetballen? Ga maar lijnen trekken en zorg dat anderen op het terrein geen last van je hebben. Door iedereen iets te laten doen, wordt deze plek écht van ons. Kijk maar hoe kien de kinderen erop zijn dat niemand hun moestuintjes overhoop haalt! En als er af en toe iets vernield wordt is dat eerlijk gezegd ook niet zo’n ramp. De mensen praten nóg meer met elkaar en gaan de boel dan weer samen herstellen. Als hier straks nieuwe woningen komen, krijgen we een ander stuk grond aan de rand van de wijk. Daar beginnen we dan vrolijk opnieuw!’

‘Wij
waren
een vreemde
eend
in de bijt’

‘Roland en Bettie Vlaskamp dachten hun droomhuis te hebben gekocht. Op zich was dat ook zo, maar de eerste drie jaren werden een regelrechte nachtmerrie. Ruiten werden ingegooid en op straat werden ze totaal genegeerd. Waarom? Roland en Bettie hadden beide een baan en een lease-auto voor de deur. En dat paste niet. Het jonge stel maakte een keuze die niet veel mensen zouden maken: ze lieten zich niet verjagen en probeerden, ondanks alles, contact te maken met hun bureu.’

kend in deze stad. Wij dachten: het gaat altijd wel goed als je jezelf maar positief opstelt. Maar zo was het hier dus niet! Wij waren de vreemde eend in de bijt. Dat we dan ook nog de hele dag weg waren, vonden ze maar niks. Soms dachten we: we pakken onze spullen en vertrekken. Maar we wilden ons niet laten weggagen. We zijn heel bewust ons best gaan doen om mensen te leren kennen. We werden lid van het buurtcomité en hielpen mee met koninginnedag. En hoe langer we volhielden, hoe beter het contact werd. Vorige week kregen we zelfs een taart en een paar dikke zoenen voor onze hulp bij de braderie. Het had nooit zo mogen gaan natuurlijk, maar het is zo gegaan en nu kijken we vooral vooruit. Ik durf ons huis weer ons droomhuis te noemen!’

Bettie: ‘De eerste keer wist ik niet wat me overkwam. Ik kwam thuis en zag een gat in ons raam. Met mijn naïeve kop dacht ik eerst nog dat er een vogel doorheen was gevlogen, maar toen ik de baksteen in de kamer vond, moest ik de realiteit onder ogen zien. Roland en ik waren niet be-

‘De kracht van bewoners motiveert mij’

‘Veertig wijken bezoeken in drie maanden. Dat mag je met recht een hele toer noemen! Maar wel een toer die veel meer was dan bezoeken afleggen, kennis maken en weer verder trekken.

Deze wijktoer heeft mij écht geraakt en een blijvende binding tot stand gebracht tussen de mensen in de wijken en mijzelf. Een band die ik de komende jaren verder wil versterken en die mij motiveert om er samen met al die bewoners voor te gaan om het leven in de wijken te verbeteren.

De uitdaging is om de passie en inzet die ik bij veel bewoners heb gevoeld, meer te gaan benutten. Daarom is één van de pijlers onder mijn actieplan de opdracht aan gemeenten en corporaties om structureel budget vrij te maken voor bewoners-initiatieven. Want als ik tijdens mijn bezoeken één ding heb geleerd, dan is het dat we moeten stoppen met wijken, en de mensen in die wijken, als ‘probleem’ te bestempelen. Dat doet onrecht aan de bewoners en organisaties die zich juist met hart en ziel inzetten om hun gemeenschap beter op de kaart te zetten en daar

vaak ook prachtige resultaten mee boeken. Ik heb daarvan vele voorbeelden gezien: een binnenterrein in Rotterdam Crooswijk waar het een paar jaar geleden echt een rotzooi was, maar wat de mensen zelf tot een paradijsje hebben gemaakt; de kinderboerderij in de Amsterdam Zuidoost waar alle nationaliteiten in een koetsje door de buurt gaan; het Pakhuis in de Rivierenwijk in Deventer waar de bewoners elkaar cursussen geven; het jongeren centrum in Utrechtse Zuilen dat door de jeugd zelf gerund wordt. Zo zijn er vanuit vrijwel alle wijken positieve initiatieven te noemen.'

'Alles heeft met alles te maken'

'Dit betekent niet dat er geen serieuze problemen zijn. Als je kijkt naar de vijf hoofdthema's van mijn wijktoer, wonen, werken, leren, integreren en veiligheid, dan liggen er op alle terreinen grote uitdagingen. Denk aan de hoge schooluitval, de taalproblemen, jeugdcriminaliteit, werkloosheid, gezinnen die voor overlast zorgen, vuil op straat en zo kan ik helaas nog wel even doorgaan. Het is van groot belang dat we meer aandacht hebben voor de samenhang tussen die terreinen en problemen, want in de praktijk heeft alles met alles te maken. De komende jaren wil ik stimuleren dat de aanpak veel meer vanuit die visie georganiseerd wordt.

Professionals moeten de koppen bij elkaar steken en durven redeneren vanuit het belang van de mensen in de wijken. Het kan niet zo zijn dat een schooldirecteur, die precies weet welke jongeren dreigen af te dwalen, niet kan ingrijpen omdat hij geen bevoegdheden heeft! Het mag niet zo zijn dat een vrouw die dolgraag verder wil leren na

haar inburgering, hiertoe de kans niet krijgt omdat zij net niet onder de juiste regeling valt!

'Ik wil bewoners oprecht bedanken'

'Begrijp me niet verkeerd: ik heb heel goed gezien dat vanuit de meeste organisaties en professionals ontzettend hun best doen en een heleboel goed werk verzetten. Ik heb tijdens deze wijktoer ook veel goede suggesties, ideeën en prikkelende vragen gekregen. Die ben ik nu aan het inventariseren en daar kom ik in de komende tijd zeker op terug! Een van de belangrijkste uitdagingen voor de komende periode is om met elkaar de verkoking, en bureaucratie terug te dringen. Dat gaat niet alleen maatschappelijke organisaties en lokale overheden aan, ook als Rijk zullen we de hand in eigen boezem moeten steken en kritisch bezien hoe we kunnen bij dragen aan betere en verminderde regelgeving, geïntegreerde budgetten en meer slagvaardige samenwerking.

De bewoners wil ik tenslotte oprecht bedanken voor de persoonlijke wijze waarop ze mij hebben meegenomen in hun buurten, huizen en levensverhalen. Het is de binding met hen, die me de komende jaren zal bewegen en motiveren. Om te werken aan wijken waarin de mensen over vier jaar zullen zeggen: we zijn er nog niet, maar we zijn wel op de goede weg!'

Na ieder wijkbezoek gaf minister Vogelaar een reactie die te lezen is onder de rubriek 'Volgens Vogelaar' op de website van Wonen, Wijken en Integratie, www.wweni.nl

‘Denk niet
zwart-wit
en geef
die school
een kans!’

Anna, het dochtertje van Mariska en Sjaak van Dijk wordt binnenkort vier en mag naar school. Ze wonen in het deel van de stad waar op de basisschool vrijwel alleen kinderen van niet-Nederlandse afkomst zitten, de ‘zwarte’ school. Alle Hollandse burens brengen hun kinderen in de naburige wijk naar de ‘witte’ school. ‘Omdat het niveau daar hoger ligt’, zo luidt steevast het argument. Mariska ging op beide scholen praten en ontdekte dat de leraren in haar eigen wijk prima waren. De sleutel tot meer gemengde scholen ligt eigenlijk bij ons zelf, bedacht ze.

Mariska: ‘Ik ben gewoon niet zo iemand die iets voor waar aanneemt omdat ‘iedereen’ het zegt. Daarom ben ik op beide scholen gaan praten. De school in mijn eigen wijk kwam heel positief op me over. Ik dacht: wat een waanzin eigenlijk, dat we allemaal vijf kilometer rijden naar

een andere wijk, omdat het daar beter zou zijn. Terwijl het niveau van de kinderen hier ook omhoog zal gaan als we met elkaar beslissen hier te blijven. Natuurlijk hebben de allochtone kinderen vaak een taalachterstand, maar dat is juist omdat ze amper kinderen spreken van Nederlandse afkomst. Ik ben nu actief ouders aan het overtuigen om volgend jaar deze school de kans te geven. Daarvoor ga ik langs de deuren en organiseer avonden, samen met de school. Sommige ouders twijfelen nog, maar ik heb het gevoel dat ik al een aardig ploegje over de streep heb. Eigenlijk kijk ik ontzettend uit naar het eerste schooljaar van Anna. Want door deze actie heb ik al een goed contact met veel ouders. We hebben met de school afgesproken dat we ook tijdens het schooljaar nauw betrokken blijven en ons best blijven doen om de school meer van de hele wijk te maken!’

‘Werk of zinnvolle dagbesteding essentieel voor gezondheid’

Jeanette de Weert is huisarts. Haar cliëntèle vormt een dwarsdoorsnede van de mensen uit de ‘goede’ en ‘slechte’ delen van de wijk. Triest genoeg kan ze steeds beter voorspellen hoe voorspoedig de genezing van haar patiënten zal verlopen, puur op basis van de sociaal-economische achtergrond van de mensen.

De Weert: ‘Zo’n half jaar geleden sprak ik tijdens één spreekuur toevallig twee vrouwen met zeer vergelijkbare klachten: angstaanvallen en depressies als gevolg van stress. Beide dames waren bijna veertig en ze hadden allebei drie kinderen. Wel liepen hun sociaal-economische omstandigheden sterk uiteen. In het genezingsproces daarna is mij weer pijnlijk duidelijk geworden hoe groot de invloed van de thuis-situatie op iemands gezondheid is. De ene vrouw woonde in de betere wijk, met een stabiele relatie, een

baan en - behalve haar angstaanvallen - geen noemenswaardige problemen. De andere vrouw woonde in een slecht huis, lag in een scheiding, had grote schulden en geen werk meer. Ik schreef ze allebei dezelfde medicijnen voor en aanvullende therapie. De eerste vrouw knapte zienderogen op. De andere vrouw kwam in een neerwaartse spiraal en werd eigenlijk alleen maar zieker. Helaas zie ik in mijn praktijk veel vaker een duidelijke relatie tussen de sociaal-economische omstandigheden en de gezondheid van mensen. Van alle factoren die van invloed zijn op de geestelijke én fysieke gezondheid, is het hebben van werk of een andere zinnvolle dagbesteding naar mijn inschatting de belangrijkste.’

Colofon

Dit is een publicatie van het Ministerie van VROM.

Voor meer informatie over de wijktoer of andere onderwerpen op het gebied van wonen, wijken en integratie kunt u terecht op de website: www.wweni.nl.

Voor vragen kunt u tijdens kantoortijden contact opnemen met de Postbus 51 Infolijn: 0800 - 8051 (gratis).

Tekst: Joost Pieters

Fotografie: Jaqueline Bosman

Om praktische en privacyredenen zijn de namen in de bewonersportretten fictief. Er is uiterste zorgvuldigheid betracht om zo dicht mogelijk bij de strekking en inhoud van de ervaringen en uitspraken van de gesproken bewoners te blijven. Kleine feitelijke verschillen met de werkelijkheid zijn echter niet uit te sluiten.

Juli 2007

Dit is een publicatie van: **Ministerie van VROM**
→ Rijnstraat 8 → 2515 XP Den Haag → www.vrom.nl

VROM 7352 / JULI 2007

Ministerie van VROM →

staat voor ruimte, milieu, wonen, wijken en integratie. Beleid maken, uitvoeren en handhaven.

Nederland is klein. Denk groot.

